

ქართველი ერის კრახსითი სახის ინტარპრატაციისათვის

სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ლიტერატურულ, სამეცნიერო-პოპულარულ და საზოგადოებრივ ჟურნალ „არავში“ სხვადასხვა ჟანრის ბევრი საინტერესო მხატვრული ნაწარმოები გამოქვეყნდა. რამდენიმე მათგანზე მინდა შევაჩერო მკითხველის ყურადღება.

მეცნიერი და კრიტიკოსი ბატონი რევაზ მიშველაძე შესანიშნავი ნოველისტია, რომელმაც ქართული ნოველისტიკაში თავისი სიტყვა უკვე თქვა და მის ისტორიაში მნიშვნელოვანი ადგილი დაიკავა და საუბარს სწორედ რევაზ მიშველაძის ნოველაზე მსჯელობით დავიწყებ. ესაა „ქართული კინოს მამა“. მისი ნოველების გმირთა სულიერი სამყარო, ხასიათი, განწყობილება, განცდა ქართველი კაცის ეგზისტენციალური ყოფის ფონზე აისახება, რის გამოც ეს ნოველები ფსიქოანალიტიკური თვალსაზრისით განხილვის საფუძველსაც ქმნის. ისინი თანამედროვე ყოფისათვის დამახასიათებელ ეპოქის სულს, ადამიანურ ურთიერთობებს, კულტურულ-სოციალურ გარემოს წარმოაჩენენ. რევაზ მიშველაძე მეტაფორული აზროვნებით გამორჩეული მწერალია, რომელიც მკითხველს

უმეტესად იუმორით შეზავებულ, ზოგჯერ კი სევდით აღსავსე თავისი თხზულებებით დიდ საფიქრალს უტოვებს, რათა საკუთარი განწყობა შეუქმნას, განცდა და ფიქრი აღუძრას; თავისი ნოველებით თავისებურ, მხოლოდ მისთვის დამახასიათებელ სტილს აყალიბებს და, ერთი შეხედვით, პატარა, მაგრამ მაღალი ღირებულების მქონე სიუჟეტურ რკალში დიდ სათქმელს მოაქცევს.

ამ ბოლო ხანებში „არავში“ გამოქვეყნდა რევაზ მიშველაძის საინტერესო ნოველა „ქართული კინოს მამა“, რომლითაც მწერლის მრავალრიცხოვანი თხზულებების პერსონაჟთა გალერეას შეემატა ამ ერთ-ერთი საინტერესო ნოველის მთავარი პერსონაჟი, ქართული კინოს სათავეებთან მდგომი ვასილ//ვასო ამაშუკელი, რომელმაც გადაიღო პირველი ფილმი საქართველოში „აკაკი წერეთლის მოგზაურობა რაჭა-ლეჩხუმში“, რომელსაც განუზომლად დიდი მნიშვნელობა ენიჭება კერძოდ ქართული კინოს ისტორიაში და, საზოგადოდ, ქართული კულტურის ისტორიაში. ცხადია, მწერალს უფლება აქვს ცნობილ მოვლენებს გადაუხვიოს და მკითხველს ისტორიისაგან სიუჟეტურად განსხვავებული ვერსია შესთავაზოს, რაც თავის მიზანდასახულობას აღწევს ნოველისათვის დამახასიათებელი მოულოდნელი დასასრულით. მწერალმა ამ ნოველისათვის საინტერესო და მრავლისმთქმელი სიუჟეტი შეარჩია; მოქმედება ქუთაისში მიმდინარეობს ნაადრევ გაზაფხულზე, როდესაც ზღაპრულ ფერებსა და ახლადაყვავებულ, ხასხასა მწვანეში ჩაფლული ქალაქი, მისი ყოველი კუთხე-კუნჭული ულამაზესია. ამ ფონზე შემოჰყავს ქართულის მასწავლებელი პოეტი ზურაბ კუხიანიძე და თავისი თანატოლები, თანაკლასელები, რომელთაც მასწავლებელი ხან სად დაატარებს და ხან - სად, რათა უკეთ გააცნოს საკუთარი ქალაქის, ქვეყნის ისტორია, აღუძრას ინტერესი კულტურაში მიმდინარე სიახლეებზე, მოკლედ რომ ვთქვათ, სულიერებას აზიაროს. სწორედ ერთ-ერთი ასეთი „გასეირნების“ შესახებ გვიამბობს ნოველა, როდესაც მასწავლებელმა თავისი მოძღვრებებით დაფრთიანებულ-დაკვალიანებული მოსწავლეები ქალაქკომის შენობასთან კიბის ქვეშ მდებარე პატარა ოთახთან მიიყვანა, რითაც ძლიერ გააკვირვა და განაცვიფრა, იქ რა უნდა ყოფილიყო ღირსშესანიშნავი. მასწავლებლისა და მოსწავლეების ყურადრება მიიქცია ამ პატარა ოთახში მყოფმა

წარბულვაშიანად გათეთრებულმა, ტილოსკიტელიანმა კაცმა, რომელიც კედელზე რალაცას გულმოდგინედ ამაგრებდა. ეს კაცი იყო პირველი დოკუმენტური ფილმის ავტორი, რეჟისორი და გადამღები ვასო/ვასილ ამაშუკელი, ნოველის მიხედვით, იმერეთის ერთი მთიანი სოფლიდან, ამაშუკეთიდან ქალაქში ჩამოსული, რომელმაც, პერსონაჟის სიტყვით, პირდაპირ პარიზს მიაშურა ცხოვრების გზისა და საკუთარი თავის საძიებლად. ბატონი ვასილი ჩინებული ენაწელიანი მთხრობელი აღმოჩნდა. დანვრილებით უამბო მოსწავლეებს, როგორ წავიდა პარიზში, როგორ ისწავლა ტოპოგრაფია და სამშობლოში დაბრუნებამდე მცირე ხნით ადრე როგორ აღმოჩნდა „სინემას სახელოსნოში“, სადაც კინოს საქმისადმი ინტერესი აღუძრეს და ჩაუნერგეს. იქ გაეცნო კინემატოგრაფიული საქმის საწყისებს, რის შემდეგაც მათი რჩევით შეიძინა აპარატურა და მონატრებულ სამშობლოს მოაშურა. ყველაზე მთავარი და ძირითადი, რაც უნდა გადმოიცეს ნოველაში, ისაა, თუ როგორ გადაიღო ვასო ამაშუკელმა აკაკი წერეთლის მოგზაურობა და სტუმრობა რაჭა-ლეჩხუმში. ამ მოვლენის აღწერა კონცეპტუალური ხასიათისაა ნოველაში, რომელშიც გაცოცხლებულია, ერთი მხრივ, საქართველოს ბუღბული აკაკი წერეთელი და ნაჩვენებია მისი შთამბეჭდავი სახე, მოგზაურობის დაუვიწყარი სურათები, მისი ურთიერთობა ხალხთან, თვით ფილმის გადამღებთან, აგრეთვე, იმ უხერხულ სცენებზე, პირველ გადაღებებს რომ ახლდა. მკითხველს თვალწინ გაურბენს დოკუმენტური ფილმის კადრები, ჭრებალოში, ნიკორწმინდაში თავმოყრილი უამრავი ხალხი და დიდი სიყვარული ლეგენდადქცეული პოეტისადმი. ნოველას მართლაც აქვს მოულოდნელი დასასრული, მკითხველი არ ელოდება ბატონი ვასოს გადაღებული ფილმის იმგვარ ისტორიას, რაც აქაა მოთხრობილი, რადგან განათლებულმა მკითხველმა ძალიან კარგად იცის ფილმის გადაღებისა და მისი განახლების ისტორიაც, თვით ფილმის ავტორის, ვასილ ამაშუკელის, ცხოვრების გზაც. ავტორმა საგანგებოდ გადაუხვია რეალობას, რათა ეჩვენებინა მეფის რუსეთში არსებული რთული ვითარება, სისასტიკე, დამორგუნველი დამოკიდებულება ხალხისადმი, თვით გადამღების ხვედრი ამ დროში, როდესაც ბატონ ვასოს პოლიციის თანამშრომლებმა გამზადებული ფილმი ჩამოართვეს და წაიღეს, რის შემდეგაც

კინოგადაღებაზე აღარც უფიქრია, იმდენად მძიმე შთაბეჭდილება დაუტოვა ამ ფაქტმა. მან ახალი საქმე შეისწავლა, ელექტრო-შემკეთებლის ფუნქციას ასრულებს ქალაქკომში და სასარგებლო საქმეს აკეთებს. მხოლოდ ორმოცდაათი წლის შემდეგ მიაკითხა კინომცოდნე გოგი დოლიძემ და ამცნო, რომ მის მიერ გადაღებულ ფილმს მიაკვლია და აჩვენა. ქართული ფილმის მამამთავარი ბატონი ვასო ფილმის ნახვამ მძიმე განწყობაზე დააყენა, რადგან ფილმიდან მხოლოდ მცირე ნაწილი იყო დატოვებული, პოლიციას ფილმიდან ამოუჭრია დიდი ნაწილი და გაუნადგურებია. მაგრამ, მიუხედავად დიდი განსაცდელისა და თავს დატეხილი უბედურებისა, მაინც გადარჩა „აკაკი წერეთლის მოგზაურობა რაჭა-ლეჩხუმში“, რომლის დაკარგული ნაწილის პოვნის იმედიც გაუღვიძა პირველი კინოს შემოქმედს კინომცოდნე გოგი დოლიძემ. ნოველის მიზანდასახულობის ერთი მახასიათებელი ცხადდება მის დასასრულს იმ ეპიზოდში, როდესაც ბატონი ვასო თავისი საქმიანობის შესახებ უამბობს სკოლის მოსწავლეებს, რომელთაც პირდაპირ არა, მაგრამ ქვეტექსტურად შთააგონებს, რომ ნებისმიერი საქმე, რასაც ადამიანი ხელს მოჰკიდებს, არასოდეს არაა სათაკილო, „მონტიორობა არაა გლახა საქმე“, რითაც მწერალმა ქართველი კაცის ხასიათი, თავმდაბლობა, საქმისადმი ერთგულება და პატიოსანი დამოკიდებულება წარმოაჩინა.

ნათელა მელიქიძე სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორია და გამოქვეყნებული პროზაული ნაწარმოებებით მკითხველის წინაშე ახალ ამპლუაში წარდგა. იგი თავის პედაგოგიურ-სამეცნიერო საქმიანობასთან ერთად ქმნის მცირე ფორმის პროზაულ თხზულებებს, ნოველებს, მინიატურებს, ჩანახატებს. მათი ნაწილი გამოქვეყნებულია „არავის“ ორ ნომერში (№ 24, №25). ამ მცირე ფორმის თხზულებებში წარმოსახულია სამცხე-ჯავახეთის მკვიდრთა ერთმანეთისაგან საკმაოდ განსხვავებული სახეები, ამ გეოგრაფიული სივრცისათვის დამახასიათებელი პირდაპირობით, ტკივილით, იდუმალებით, იუმორით, რაც თითოეულ მათგანს დასამახსოვრებელს ხდის და პროზას კი ნაწილობრივ დოკუმენტურის ღირებულებასაც ანიჭებს. ეს მცირე ფორმის პროზა მხოლოდ მხატვრული თვალსაზრისით არ იპყრობს

მკითხველის ყურადღებას, არამედ მათში ხშირია ავტორის ეტიმოლოგიური ძიებები ცალკეულ ონომასტიკურ მასალასთან დაკავშირებით. ავტორი გვაცნობს მესხეთის მკვიდრთა მიგრაციის პრობლემასაც, მათ შორის აჭარელთა, იმერელთა, საქართველოს მთიანეთის მკვიდრთა ჩამოსახლების საკითხს და ჩამოსახლებულთა ყოფით დეტალებს, 1944 წელს საქართველოდან შუა აზიაში გასახლებულთა ყოფას და იმ ფსიქოლოგიურ სტრესს, რაც მათ განიცადეს. მწერალი ყურადღებას ამახვილებს ტრადიციულობასა და მემკვიდრეობითობაზე, რომელსაც ვკითხულობთ მის პერსონაჟთა დიალოგებში, კერძოდ, ნოველაში „ზღაპარი სიყვარულისა“, რომელშიც სიყვარულის მარადიულობაზე, ქართულ ტრადიციებზეა საუბარი. თხზულების პერსონაჟები იხსენებენ ძველ ტრადიციულ ყოფას, როდესაც თანამედროვეობისაგან განსხვავებული ადამიანური ურთიერთობები ადამიანად ყოფნის ბედნიერებას ანიჭებდა და რაც რაცა ლეგენდად, ზღაპრად, გაუხუნარ და მარადიულ მოგონებებად დარჩა. მცირე ფორმის ერთ პროზაულ ტექსტში, „ერთ ზამთარს“, საინტერესოაა მოთხრობილი ერთი ოჯახის ცხოვრების ერთი ეპიზოდის შესახებ, რომელიც, ფაქტობრივად, ამ ოჯახის მთელ ისტორიას გვითვალისწინებს და მათი ცხოვრების სტილზე, ადამიანისათვის თავდადებაზე გვესაუბრება, რაშიც გვარწმუნებს თუნდაც ერთი ფრაზა: „თანასოფლელები ხუმრობდნენ, ლაზარეთი უნდა ერქვას ამ სახლს, ტარიელას სახლი კი არაო“, რაც სრულიად ნათელს ოჯახის საქმიანობას, ყოველი წევრის დამოკიდებულებას გაჭირვებაში მყოფი ნებისმიერი ადამიანისადმი. „ნატო“ გვიამბობს იმაზე, როგორ ჩაანვეთეს და შეაპარეს ავი ენის პატრონებმა მცირეწლოვან გოგონას, სხვისი ხარო, რამაც ეჭვები გაუჩინა და გარდატეხა შეიტანა მის ცხოვრებაში, თუმცა აღმზრდელთა დამოკიდებულებამ მაინც თავისი გაიტანა და სიკეთის დაფასება შეძლო, დაინახა, რომ დედისა და მისი ნათესავებისაგან განირუღს მადლიანმა ხალხმა არაფერი დააკლო, საკუთარ შვილებთან ერთად აღზარდა, ზრუნვა და სითბო არ დააკლო, სიყვარული ასწავლა, მადლის დაფასება ასწავლა. ჩანახატში „ხემ კამფეტები მოისხა“ თუთასთან დაკავშირებული ონომასტიკურ ერთეულებზეა ყურადღება გამახვილებული, რაც ნათელა მელიქიძის საკვლევ მასალასთანაც ასოცირდება და

ემჩნევა, რომ მისი ავტორი კარგად ერკვევა ფილოლოგიური მეცნიერების ამ სფეროში, რადგან თავის პროფესიულ ცოდნას ოსტატურად იყენებს მხატვრული ნააზრევის გადმოსაცემად. მაგალითებად შეიძლება დავიმონწმოთ თუთაძეთა, თოთაძეთა გვართან დაკავშირებული მსჯელობები. „ქვევრები, უტყვი მონწენი“ გვაცნობს ადგილის დედის სატკივარს, ფიქრს, რომელიც ქართულ ფენომენს დასტრიალებს თავს. ქვევრი უტყვი მონწენა საქართველოს ისტორიისა, იმ მძიმე წარსულისა, რომელიც ქართველმა კაცმა გადაიტანა. ქვევრის ნატეხის ხილვამ მწერალს შორეული ასოციაციები აღუძრა და სოციალურ ქსელებში გავრცელებული ფოტო გაახსენა, რომელზეც საქართველო-აზერბაიჯანის სადავოდ ქცეულ მინაზე აღმოჩენილი ქვევრებია აღბეჭდილი, როგორც საქართველოს ისტორიისა და საქართველოს ისტორიული გეოგრაფიის უტყვი მონწე. ნათელა მელიქიძე მხოლოდ მესხეთის ამბებს არ მოგვითხრობს, მისთვის ასევე ახლობელი და ძვირფასია გურიისა თუ სვანეთის მკვიდრთა ხასიათები, სტუმარმასპინძლური წესები და ადათები, რაც საქართველოს ყველა კუთხის მცხოვრებისათვისაა დამახასიათებელი, მაგრამ განსხვავებული, თავისებური ნიშან-თვისებებით. ასეთებია „გურიაში“ და „სვანეთის გზაზეც“. ამ უკანასკნელში გაჭირვებაში ჩავარდნილი ადამიანის თანამდგომ პერსონაჟს წარმოაჩენს, რომელიც სხვისი ტკივილის გათავისებით ამულავნებს ადამიანურ სიტბოს, თანალმობისა და თანაგრძნობის იმგვარ შემთხვევას, როდესაც საკუთარი და სხვისი შვილები ერთიან დროსივრცულ არეალში იზრდებიან, საკუთარი და სხვისი შვილები ადამიანად ყოფნას, უდიდესი სიკეთის გამოვლინებას სწავლობენ. ნათელა მელიქიძე თხრობის ორიგინალურ სტილს მიმართავს, უმეტესად თავის პერსონაჟებს ასაუბრებს და ისინიც ყვებიან თავიანთი ცხოვრების შესახებ, სიყვარულის, ოჯახის, სოციალური პრობლემების შესახებ, რითაც თითოეული მათგანი ინდივიდის სახით წარდგება მკითხველის წინაშე. ისიც ჩანს, რომ თითოეულს პროტოტიპი ჰყავს და ხშირად მკითხველიც ამოიცნობს მათში იმ რეალურ პიროვნებას, რომლის პროტოტიპი ცხოვრებიდანაა შემოყვანილი და ასახული. ასეა „ფატი ბებო“ და „უხუცესი“, რომლებშიც სოფლისათვის დამახასიათებელი ეპიზოდების ასახვით ცოცხალი, მეტყველი, კონკრეტული პერსონაჟების

სახეები იკითხება. ნათელა მელიქიძემ ნოველაში „ისევ სიყვარულისა ვთქვათ“ გააცოცხლა საქართველოს მთიანეთიდან სამხრეთ საქართველოში გადასახლებული, არცთუ დიდი ხნის წინ გარდაცვლილი ჩვენი კოლეგის, გულიკო ბექაურის, მამა, ბატონი მოსე ბექაური, განთქმული თავისი კეთილშობილებით, კაიკაცობით, სტუმარმასპინძლობით, კაცთმოყვარეობით, რომელიც მამულიშვილობის სიმბოლოდ იქცა და მწერალმაც მისი სახე ამ ნოველით კიდევ უფრო დაამშვენა და უკვდავყო. ნათელა მელიქიძის მიერ ასახულ პერსონაჟთა მრავალფეროვანი გალერეა, რომელიც თავის სამეტყველო ენითაც იქცევს ყურადღებას, მკითხველს სიტბოს, სიყვარულს, სინათლეს უჩვენებს და სიკეთის ქმნის სურვილს აღუძრავს.

ჯუმა ჯ'უმათელის ნოველის მეტაფორული სათაური - „ნერგები“ („არავი“, №22) - მიუთითებს, რომ სიახლის დასამკვიდრებლად ბრძოლას შედეგი უნდა მოჰყვეს და „ნერგმა“ უნდა გაიხაროს. ნოველის ერთ-ერთი მთავარი პერსონაჟი გეოგრაფიის მასწავლებელია, რომელიც არაორდინარულ მეთოდს იყენებს თავისი მოსწავლეების გასაწვრთნელად, მათ არა მხოლოდ გაკვეთილებს უხსნის, არამედ ცხოვრების აზრისა და არსის სწავლებას ცდილობს, რამაც დროთა განმავლობაში ნაყოფი გამოიღო და... „ნერგებმა“ იხარა. მასწავლებელი ხშირად თავის დასმულ საფიქრალ კითხვაზე პასუხს მყისვე არ მოითხოვდა, ფიქრის დროს აძლევდა. ერთ-ერთი გაკვეთილის დროს შემდეგი კითხვა დასვა: „რა არის აუცილებელი, რომ ნერგმა გაიხაროს“? თითქოს ბანალური შეკითხვაა, მაგრამ მასწავლებელს ღრმა ჩანაფიქრი ჰქონდა და მოსწავლეების პასუხმა რომ არა დააკმაყოფილა, - მოსწავლეებმა სხვადასხვანაირი პასუხი გასცეს, მაგრამ მასწავლებლის ჩანაფიქრს არც ერთის პასუხი არ დაემთხვა, - თავადვე გასცა პასუხი, იგავური პასუხი. მისი კითხვა დაფიქრებას და ცხოვრებისეულ სირთულეებზე დაკვირვებას მოითხოვდა, რაც სიყმანვილის ასაკში მყოფთ ჯერ არ ჰქონდათ. მასწავლებლის აზრით, ნერგების გასახარებლად საჭიროა უფლის მადლი, სიყვარული, ერთგულება, სამართლიანობა, სიკეთე, სიუხვე, განწყობა, აზროვნება, ცოდნა. ყოველ სიტყვას შესაბამისი განმარტება დაურთო, რომელთა ნაწილი საღვთისმეტყველო ცოდნით იყო გაჯერებული, და ბოლოს

თვით მოსწავლეებს უწოდა ნერგები, რადგან თუ ეს ყველაფერი ექნებოდათ, თავადვე შეძლებდნენ საკუთარი ნერგების გაზრდასა და გახარებასაც. მწერლის მიზანი მხოლოდ დამოძღვრა რომ არ იყო, იმთავითვე შეინიშნებოდა. ავტორმა საქართველოს ეროვნულ-განმათავისუფლებელი ბრძოლისა და მომდევნო პერიოდები გაიხსენა და თითქმის ყველა თანაკლასელის ხვედრი გვამცნო, ერთი „ნერგი“ რუსულმა მოიერიშემ ტამიშთან დაამინა, მეორე ავღანეთიდან ჩამოასვენეს, თვით მასწავლებელს, რომელსაც „მწვალებელს“ ეძახდნენ, გულმა უმტყუნა. მეგობარი თანაკლასელებიდან დარჩნენ მხოლოდ ორნი, რომლებიც ყოველ ვარდობისთვის იმქვეყნად გადასულთა საფლავებთან იკრიბებოდნენ, ხოლო შემდეგ სუფრასთან „გადანარსულებულ ამბებს“ იხსენებდნენ. თამადის მიერ წარმოთქმული სადღეგრძელო ადამიანობის განმსაზღვრელ ერთგვარ კოდექსადაც გამოდგება, რადგან მასში ჩაქსოვილი აზრები კეთილშობილების, მადლის დაფასების, სიყვარულის, ერთგულების, სამართლიანობის, სიკეთის, სიუხვის, განწყობის, აზროვნების, ცოდნის დემონსტრაციაა და ის, რასაც მათი მასწავლებელი მოითხოვდა მათგან, სწორად აღქმული აღმოჩნდა. ავტორმა ნოველის დასასრულს სიმბოლური სურათი დახატა, თითქოს ერთად მყოფ მეგობრებს ქუჩიდან ესმოდათ შეძახილი: „სა-ქარ-თ-ვე-ლო!“ და მასწავლებლის აჩრდილი კვლავ ეუბნებოდა: „გაიხარეთ, ნერგებო“.

ვასილ ბერიძემ „არავში“ გამოაქვეყნა რამდენიმე ნოველა, ყოველი მათგანი ფიქრის საფუძველს აძლევს მკითხველს; მწერალს მისი ნოველები მკითხველის კეთილგანწყობას უმაღლეს მოაპოვებინებს. მისი თხრობა სადაა, საინტერესო, იუმორით გაჯერებული, ხშირად ავტობიოგრაფიული თხრობითაც გამორჩეული. ასეთია „ჩემი ოქროს საათი“ (№ 23), რომელიც ავტობიოგრაფიული ხასიათისა ჩანს. ავტორი ძალზე საინტერესოდ და იუმორის გრძნობით ხატავს ოქროს საათის შექმნის, შემდგომში მისი მარადიული დაგირავების, საპროცენტო თანხის ყოველთვიურად გადახდისა და გამოხსნის ღიმლისმომგვრელ სურათებს. მწერალი გვიამბობს საკუთარი ცხოვრების, ოჯახისგან მოშორებით მუშაობის, დასვენების დღეებში შინ დაბრუნებისა და ოჯახთან

შეხვედრით გამოწვეული სიხარულის შესახებ. საათის დაგირა-
ვების ფონზე კარგად ჩანს, როგორია რიგითი მცხოვრების ეკონო-
მიური შესაძლებლობები და რატომ უწევს ასე ხშირად ოქროს
საათის დაგირავება. ერთ-ერთი დასვენების დღე, ე.ი. თბილისში
ჩამოსვლის დღე, - სამსახური სხვა ქალაქშია, - საათის ლომბარ-
დიდან დახსნის თარიღს ემთხვევა და სამსახურიდან დაბრუნე-
ბული მწერალი დილიდანვე საგანგებოდ ემზადება ლომბარდში
წასასვლელად, რათა დაიხსნას ოქროს საათი. საინტერესოა
აღწერილ-გადმოცემული ლომბარდში წასასვლელად მზადების
პროცესი, მისი ჩაცმულობა, რომელიც შემდეგ აღმოჩნდება, რომ
არცთუ შესაფერისია იმ დღისთვის, როდესაც ქალაქის ცენტრში
უნდა გავიდეს და საათი გამოიტანოს, რადგან ქალაქში რალაც
ხდება. მართლაც, არეულ ქალაქში პოლიციელები წესრიგის დამ-
ყარებას ცდილობენ და საათის პატრონს ხელი ეშლება მის
გამოსახსნელად დანიშნულ ადგილამდე მისვლაში. მაგრამ მისმა
პოლიციელებთან თითქმის კოლეგიალობამ უშველა, მართალია,
სხვა სფეროში, მაგრამ მაინც ხომ დაცვის საქმეს ემსახურება.
მხოლოდ პოლიციის უფროსის სიტყვიერი თანხმობის შემდეგ
მიეცა ლომბარდამდე მისვლის საშუალება. როგორც იქნა, მიაღწია
ლომბარდს და გამოიხსნა კიდეც თავისი ოქროს საათი და გამო-
ბრუნდა. ისევ არეულობა, პოლიციის კორდონები, მაგრამ მაინც
ვერ გაიგო, რა ხდება ქალაქში ისეთი, რომ მთელი ცენტრალური
უბანი სავსეა პოლიციის თანამშრომლებით. მთელი დღის ხეტია-
ლის შემდეგ შინ მისულმა, დაღლილმა ტელევიზორი ჩართო და
ტელედიქტორისაგან შეიტყო, რომ ქალაქში თურმე გეი-პარადი
ყოფილა, რასაც მოჰყვა მთელი ეს კორდონები და მოძრაობის
აკრძალვები. იხატება სურათი, რომელიც, ერთი მხრივ, საზოგა-
დოებრივ და სახელმწიფოებრივ პრობლემას ასახავს, მეორე
მხრივ, ამ არეულობით თუ წესრიგის დასაცავად ჩამდგარი პოლი-
ციის მიერ ქუჩების გადაკეტვით კონკრეტული პირის წინაშე
წარმოქმნილი დისკომფორტი, რაც მთელ საზოგადოებაზე ვრცელ-
დება. ეს არა მხოლოდ ერთი მოქალაქის, არამედ მთელი საზო-
გადოების, რომელ მხარესაც არ უნდა იყოს, სატკივარს წარ-
მოაჩენს. მწერალი მისთვის ჩვეული იუმორით აქარწყლებს იმ
უსიამოვნო მოვლენებს, რაც დილიდან გადახდა თავს.

მეორე ნოველის, - „მენალე გრიშა“ (№27), - სიუჟეტი ისევ საათს უკავშირდება, ოღონდ ამჯერად საათის სამაჯურს, რომელიც საათს აძვრა და ხელოსანთან წასაღები აღმოჩნდა. ავტორი ფოთის ქუჩებში დაეძებდა სახელოსნოს, სადაც სამაჯურის შეკეთება იქნებოდა შესაძლებელი. მიაგნო ასეთ სახელოსნოს, მაგრამ ხელოსანი შესვენებაზე წასული აღმოჩნდა. მენალე გრიშამ შეუკეთა, მაგრამ სანამ შეკეთების პროცესი დასრულდებოდა, ავტორი მთელი სახელოსნოების მუშაობას, იქ მომუშავეთა საქმიანობას გაეცნო, რაც ცხოვრებისეულ სურათებადაა დახატული და ავტორს საშუალებას აძლევს პერსონაჟთა მრავალფეროვანი სახეები შემოიყვანოს, რითაც მკითხველს მათ ინტერესებზე, ცხოვრების სტილზე, მუშაობაზე უქმნის წარმოდგენას.

მესამე ნოველა, „ორი აღდგომა და გიჟი თაზო“, კიდევ უფრო აფართოებს პერსონაჟთა გალერეას და მკითხველის თვალწინ წარადგენს აღდგომა დღეს სასაფლაოზე გასვლის ტრადიციებთან ერთად სასაფლაოზე გასულ ადამიანთა განსხვავებულ ტიპებს გვაცნობს. ნოველაში აღწერილია, როგორ ქცეულა სასაფლაო ახლობელთა შეხვედრისა და პურობის ადგილად, რაც ავტორისათვის ჩვეული იუმორითაცაა შეფერილი. ამ ფონზე აჩვენებს ახლობლის დაკარგვით გამონვეულ ადამიანთა წუხილს, სევდას, დარდს, რომელიც დროის გასვლის მიუხედავად გაუნელებელია და ძველებურ ტკივილს აღძრავს, მით უმეტეს, როდესაც სასაფლაოზე იმყოფებიან. ვალის სასაფლაოზე ავტორის ყურადღება მიიქცია ერთმა ადამიანმა, რომლის ხმა დროდადრო აღწევდა იქ მყოფთა სმენას, თუმცა სიტყვები არ გაირჩეოდა. ეს გიჟი თაზოა, რომელიც ერთ-ერთ საფლაოთან რკინის მაგიდას ქვას ურტყამდა და ისე ღრიალებდა, რომ სიტყვების გარჩევა შეუძლებელი იყო. ადგილობრივებმა იცოდნენ მისი ამბავი და ჩასულები დაამშვიდეს. მოხდა კი საოცარი რამ, თაზომ მთელი ხმით, არაადამიანური ხმით გარკვევით დაიღრიალა: „ქრისტე აღსდგააა!“ და მთელმა ხალხმა, ვინც კი იმ დროს სასაფლაოზე იმყოფებოდა, ერთხმად დასძახა: „ჭეშმარიტად აღსდგა!“ გიჟმა თაზომ მოისმინა იქ მყოფთა პასუხი და მშვიდად, წყნარად დატოვა სასაფლაო. ნოველის მიზანიც მიღწეულია, მას უნდა წარმოესახა, როგორ შეიძლება ადამიანების, საზოგადოების გაერთიანება შემთხვევის წყალობით და,

რაც მთავარია, როგორ შეიძლება ადამიანი დროებით მაინც მოწყდეს ყოფიერებას.

ნატო გაბარაშვილის ნოველაში „გზა“ (№25) ასახულია დედის გარდაცვალებიდან მიტოვებულ სახლ-კარში ოცი წლის შემდეგ შვილის დაბრუნება და მისი მძაფრი განცდები, მისი ხილვით აღძრული მძიმე შთაბეჭდილება, შეხვედრა წარსულთან და სინანული, რომ აქამდე ვერ მივიდა და ვერ მიეპატრონა მამაპაპისეულ კარმიდამოს. ნოველის დედააზრი იმ საათშია ჩაქსოვილი, რომელიც არ გაჩერებულა, ოცი წლის შემდეგაც მუშაობს, ე.ი. დრო არ ჩერდება, რაც იმაზე მიუთითებს, რომ მშობლიურ სამყაროში მიბრუნება არასოდესაა დაგვიანებული. მთლიანად მოთხრობა სიმბოლურ-ალეგორიულია, სახლის, მშობლიური გარემოს, სამშობლოს მიტოვება ყოველთვის გულისტკივილს უტოვებს ადამიანს და სინანულის განცდით აღავსებს, ნოველა, ამავე დროს, მიგრაციის პრობლემასაც ასახავს და ეხმიანება.

„არავის“ ბოლო ნომერში გამოქვეყნდა სოლომონ ნერგაძის მოთხრობა „იუნონა“ (№27), რომელიც მკითხველის თვალწინ აცოცხლებს მეოცე საუკუნის მეორე ნახევრის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტთა მეტად საინტერესო ცხოვრებას და ჩაის სახლთან დამოკიდებულებას, აგრეთვე, პროფესორ-მასწავლებელთა სახეებს, რომელთა გარეშე წარმოუდგენელია სწავლა-სწავლების პროცესზე საუბარი. კომპოზიციურად მოთხრობა სამნაწილიანად შეიძლება აღვიქვათ, მესამე ნაწილად ეპილოგი გვევლინება, რომელშიც მწერლის მსოფლმხედველობრივი შეხედულებებია შეჯერებული. მოთხრობის პირველი ნაწილის მთავარი პერსონაჟები ჩაის სახლი და სტუდენტთა მიერ იქ გამართული კამათი გახლავთ. აუდიტორიებში დაწყებული კამათი ჩაის სახლში გრძელდებოდა, კამათი ძირითადად სამეცნიერო-პოპულარულ საკითხებზე იმართებოდა, განსაკუთრებით პოპულარული იყო საუბრები სამყაროსა და ადამიანის წარმოშობის შესახებ, ადამისა და მისი ნეკნის ინტერპრეტაციის შესახებ, რომლის განხილვისას ორ ჯგუფად იყოფოდნენ: კრეაციონისტებად და ევოლუციონისტებად; იყვნენ შემწყნარებლურ-შემრიგებლური დამოკიდებულების მქონენიც. ასევე, მსჯელობის საგანი იყო ფსიქოლოგიური

საკითხები, ფიზიკის კანონები, ცენტრალური ნერვული სისტემის პრობლემები.

ავტორი მოთხრობას სწორედ ადამიანის წარმოშობის შესახებ ლექტორთან მსჯელობით იწყებს, რომელიც იუმორითაც საკმაოდაა შეზავებული; ხშირად ლექტორსაც აიყოლიებდნენ, ისეთ კითხვას დასვამდნენ, რომ იუმორის გარეშე პასუხი წარმოუდგენელი იყო. ასე, რომ სტუდენტები ერთმანეთთან პაექრობას იყენებდნენ საკუთარი მეობის საძიებლად და შესაცნობად, რითაც ჭეშმარიტების მისასვლელი გზის მიგნებას ცდილობდნენ. ყოველივე ამას ავტორის მიერ საგანგებოდ გამოყენებული დიალექტებიც გასდევს, განსაკუთრებით იმერული დიალექტი, რითაც სტუდენტთა წარმომავლობის მრავალფეროვნებასაც წარმოაჩენს.

მეოცე საუკუნის 70-80-იანი წლების სტუდენტთა ცხოვრებაში ჩაის სახლს განსაკუთრებული მნიშვნელობა ჰქონდა, განსაკუთრებული მისია ჰქონდა; ეს იყო ახალგაზრდების შეკრების ადგილი, სადაც უმაღლეს ღირებულებებზე მსჯელობდნენ, მათი გადასახედიდან აქ კარდინალური საკითხები წყდებოდა, აქ ახალგაზრდები ერთმანეთს ხვდებოდნენ და ეს იყო აზრთა გაზიარების, გაცვლა-გამოცვლის ადგილი. ვის არ შეხვდებოდით, რომელი ფაკულტეტის სტუდენტი გინდოდათ, რომ აქ არ გენახათ, ჰუმანიტარული მეცნიერებებისა თუ საბუნებისმეტყველო მეცნიერებების, იურიდიული თუ ეკონომიური ფაკულტეტების სტუდენტები, რომლებიც თავიანთი განსხვავებული ინტერესებით ებმებოდნენ კამათში ჩაის სმის ფონზე, რომელშიც ვაჟები ხშირად აკრძალულ სიტხესაც შეურევდნენ, საგანგებოდ მალულად შეტანილი არყის ბოთლიდან რამდენიმე ყლუპს რომ ჩაასხამდნენ და ამას ისე აკეთებდნენ, რომ ჩაის სახლის თანამშრომლებს ვერ შეენიშნათ. აი, სწორედ ამას ჰქონდა გემო! თუმცა, არც ჩაის სახლის თანამშრომლები რჩებოდნენ ვალში, ძალიან კარგად იცოდნენ მათი საიდუმლო და არ იმჩნევდნენ, პირიქით, აფრთხილებდნენ ზედმეტი არ მოსვლოდათ ან უცხოს არ შეენიშნა. ესეც ეპოქის მახასიათებელი! ხშირად აერთიანებდნენ მაგიდებს, ერთად მიუსხდებოდნენ და გრძელდებოდა საუბრები ისე, რომ ზოგჯერ ლექცია-სემინარებიც კი ავიწყდებოდათ, ზოგჯერ კი სასემინარო მასალებსაც იქ ამუშავებდნენ.

მწერალს მოთხრობის პირველ ნაწილში პერსონაჟებად მაგიდასთან ირგვლივ შემომსხდარი მოკამათე სტუდენტი ვაჟები შემოჰყავს. მეზობელ მაგიდასთან მსხდომი გოგონები მოიწვიეს, ყველანი მხიარულ განწყობაზე იყვნენ და ერთანეთთან ეხუმრებოდნენ. ავტორს მოთხრობაში ორი პერსონაჟი ჰყავს გამორჩეული, ერთი დასაწყისიდანვე შემოდის ნაწარმოებში, ესაა იო, რომლის ნათლობის სახელი სულ სხვაა - გერმოგენი, რაც ახალგაზრდების ხუმრობის საგანი ხდება. მეორე პერსონაჟი ახალგაზრდა ქალია, უმშვენიერესი იუნონა, რომელიც ჩაის სახლში თავის მეგობარ გოგონებს უნდა შეერთებოდა... ახალმისულიც საერთო მაგიდასთან აღმოჩნდა. აქ დაიწყო იუნონასა და იოს ნაცნობობა. იომ იუნონას განსაკუთრებული ყურადღება მიაქცია, ჯერ ლალიძის წყლებთან მიიპატიჟა, შემდეგ მთანმინდაზე აიყვანა, საიდანაც პანთეონისაკენ მიმავალ ბილიკს დაადგნენ. პანთეონთან ახალგაზრდების გუნდს გადააწყდნენ, რომლებსაც იუნონა მოეწონათ, რის გამოც იოსა და მათ შორის შეტაკება მოხდა, ბიჭები გაიქცნენ, ხოლო დასისხლიანებული და კბილებჩამტვრეული იონამოდგა, ვაჟკაცური სახე მაინც შეინარჩუნა და იუნონა სახლამდე მიაცილა. მკითხველი ელოდება ახალგაზრდების ურთიერთობის გაგრძელებას, მაგრამ ავტორი მოკლედ, იშვიათი ლაკონიურობით აღწერს მეორე დღიდან საქართველოში დატრიალებულ არეულობას. ეს იყო ის მძიმე პერიოდი, როდესაც ბარიკადების ორივე მხარეს ქართველები იდგნენ, რამაც მოთხრობის პერსონაჟების ახალგაზრდული ცხოვრება შეინირა. ორივე მხარეს სიკვდილმა დაივანა და ბევრი ახალგაზრდა გაიყოლა. დიდხანს გაგრძელდა ეს არეულობა.

მოთხრობის მეორე ნაწილში მწერალმა მოქმედება ოცდაათი წლის შემდეგ გადაიტანა. წლები წამებზე უფრო სწრაფად გადიოდა და ზოგჯერ უფრო სწრაფადაც. მოთხრობელმა წლების შემდეგ შეცვლილი იო შემოიყვანა ისევ მოქმედებაში. ამ პერიოდში ჩაის სახლის სტუმართაგან ზოგი დააწინაურეს, ზოგი ჩამოაქვეითეს, ზოგი საზღვარგარეთ გადაიხვეწა, ზოგიც წუთისოფელს გაეცალა. იუნონას აღარც ახსოვდა და არც ანაღვლებდა, ვინ სად იყო, ვინ დააწინაურეს, ვინ დააქვეითეს. არც ის სისხლიანი პერანგი ახ-

სოვდა, მთანმინდის პანთეონთან რომ შეელება კბილებჩამტვრეული იოს სისხლით. ახალმა ეპოქამ თავისი ცხოვრება მოიტანა, გავიდა ხეტიალისა და ძიებების დრო, სამსახურის ძებნაში დიდი დრო გავიდა, იოს ჭალარაც შეეპარა.

სამყაროში ყველაფერი მოსალოდნელია, ყველაფერი შეიძლება ისე მოხდეს, ადამიანს ფიქრადაც რომ არ გაუვლია. მოთხრობის ერთი ძირითადი სათქმელი ესეცაა. იოს ერთმა მეგობარმა, რომელიც უკურნებელი სენით იყო დაავადებული, სიცოცხლე თვითმკვლევლობით დაასრულა. მორიგი სამსახურის ძებნისას როდესაც თავის ავტობიოგრაფიას ავსებდა, ერთ-ერთ კითხვაზე, რის გაკეთება გინდათო, ჩანერა: „მინდა ვასწავლო კიბოს უჯრედს, როგორ მოიკლას თავი“, რომელიც მის პროფესორს მოეწონა და თავისთან მიიწვია სამსახურში და ისიც შედგა მეცნიერულ-პედაგოგიურ საქმიანობას. იოს ერთ-ერთ ლექციაზე ბოდიში მოიხადა დაგვიანებულმა ახალგაზრდა პროფესორმა ქალმა, რომელშიც იომ შეიცნო იუნონა, პასუხად მეტაფორულად უთხრა, რომ მატარებელზე დააგვიანდა, რამაც ცხოვრების გზა შეუცვალა. ამ სიტყვებით გამოიხატა მისი რთული ცხოვრების მთელი სიმძიმე, რამაც, როგორც მისი სიტყვებიდან ჩანს, მძიმე დალი დაამჩნია მის ცხოვრებას. ოცდაათი წლის შემდეგ ერთმანეთს ისევ შეხვდნენ იო და იუნონა. მათი გზები ისევ გადაიკვეთა. გაიხსენეს წარსული, იუნონამ სალამოს თავისი დაბადების დღის წვეულებაზე თავისთან მიიპატიჟა და თან უთხრა, რომ იქ მთელი „ჩაის სახლი“ იქნებოდა, ეს იქნებოდა შეხვედრა წარსულთან. იო დაჰპირდა და თან არც დაჰპირდა, უთხრა, თუ დაიგვიანებდა, მხოლოდ 29 წუთით, თუმცა დარწმუნებით იცოდა, რომ არ მივიდოდა. ორბელიანის ბაღში საყვავილეში საგანგებოდ შეარჩია თორმეტი თეთრი ვარდი, გამყიდველს, რომელშიც რუსთაველის გამზირზე მეყვავილე ნაცნობი ქალი შეიცნო, ბრჭყვიალა ქალაქში არ შეაფუთვინა, მხოლოდ შეაკვრევინა, წერილი დანერა და ყვავილებში ჩადო. ყვავილების გამყიდველმა ქალმა ტაქსი თავად შესთავაზა, მისი ქმარი მიიტანდა ადგილზე ვარდებს. მყიდველმა სთხოვა, რომ ზუსტად რვა საათსა და ოცდაცხრა წუთზე უნდა მიეტანა ვარდები ქალაქში ალნიშნულ მისამართზე. ქალი ყავითაც გაუმასპინძლდა, იომ შემდეგ კიდევ იყიდა ორი წითელი ვარდი, ვერცხლის ბეჭედი დაჰკიდა,

ისიც მხოლოდ შეაკვრევინა და იქვე მდგომ ბიჭუნას შინ გაატანა. ვარდების გამყიდველს დაემშვიდობა და გავიდა. ტაქსისტმა ზუსტად დათქმულ დროს მიიტანა ვარდები და ქალს გადასცა. სწორედ ამ დროს ტელევიზორში გადასცეს ორბელიანის ბალთან მომხდარი ტრაგედიის შესახებ. ყვავილების გამყიდველი ქალი, როგორც თვითმხილველი შეწუხებული ყვებოდა, თუ როგორ გადაურბინა მანქანის მძღოლს ბავშვმა, მძღოლმა მას აარიდა მანქანა, ბორდიურზე ახტა და ამ დროს საყვავილიდან გამოსული კაცი დაფრთხა, გაიქცა, წაიქცა და თავი ბორდიურს დაარტყა... შეწუხებულმა ქალმა დააყოლა, ძალიან ბედნიერი იყო და ეს არ უნდა მომხდარიყო. მოთხრობის ეპილოგში ნაჩვენებია, ადამიანის ყოფის ყოველდღიური სატკივარი ხან როგორ აშორებს ერთმანეთს ადამიანებს და ხან როგორ აერთიანებს. ეპილოგში ასახული დაკრძალვის ეპიზოდი ცხოვრების მკაცრ გაკვეთილებზე მიუთითებს, იყო თეთრი ვარდებიც, წითელი ვარდებიც, გლოვაც, ცრემლიც, მაგრამ პერსონაჟის სულიერი ცხოვრების თვალის მიდევნებისას მკითხველს უთუოდ გაახსენდება ნიკო ლორთქიფანიძის ბრძნული გამონათქვამი: „დიდებული ადამიანები უძეგლოდ იკარგებიან“, რომელიც ზუსტად მიესადაგება ტრაგიკულად დაღუპულ ადამიანს.

ზელიმხან მალრაძის მოთხრობა „სამცხის გოდება“ („არავი“, №25), რომელიც სარჩევში სხვა სახელწოდებითაა დასათაურებული, - „დედის განაჩენი“, მე პირადად პირველ ვარიანტს ვამჯობინებდი, - ისტორიულ მესხეთს აცოცხლებს და მკითხველი საუკუნეთა მიღმა გადაჰყავს. მას წინ უძღვის მწერლის მიერ მოთხრობილი ისტორია, რამ შთააგონა მწერალს ამ თხზულების შექმნა. მისი სიტყვით, ეს ამბავი მას პაპისაგან, ისააკ მალრაძისაგან, მოუსმენია სიყმანვილისას, როდესაც 13 წლისა იყო. მოხუცი ამ ამბავს უყვებოდა ცნობილ მწერალს, ისტორიული რომანების ავტორს, ლევან გოთუასა და გეოლოგს, სპელეოლოგს, მთარგმნელს, ჟურნალისტს, კოტე ჯავრიშვილს. გარდაცვალებამდე სამი თვით ადრე ლევან გოთუას ზელიმხან მალრაძისათვის უთქვამს, რომ პაპამისის მონათხრობი თმოგვის ციხის ამბებზე არ იყო დასაზინყებელი, თავად ველარ მოასწრებდა თხზულების დაწერას და

უანდერძა, არ დაეკარგა ეს შთამბეჭდავი ისტორია და შთამომავლობისთვის შემოენახა. მწერლის თქმით, სწორედ ამიტომ მოჰკიდა ხელი ამ თემას ხელი, რათა სამცხის გმირების ამბავი არ დაკარგულიყო და მომავალ თაობებს შემონახვოდა. ეს ერთგვარი წინასიტყვა თუ კომენტარი უკვე დამაინტერესებელი მუხტია მკითხველისათვის, რომლის წინაშე საქართველოს ისტორიის ერთი უმნიშვნელოვანესი ფურცელი გადაიშლება, სამცხე-ჯავახეთის საქართველოს საზღვრებში ყოფნისა და რჯულის ერთიანობის პერიოდის ბოლო ბრძოლები, ერთიანობისა და დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლის პერიოდი.

სამცხე-ჯავახეთის, როგორც საზღვრისპირა მხარის, მნიშვნელობა ერთიანი საქართველოსთვის ყოველთვის განსაკუთრებული იყო, რადგან სწორედ აქედან შემოდიოდა უმჯულო მტერი და საფრთხეს უქმნიდა ჩვენს ქვეყანას, რომელსაც ღმერთმა გეოპოლიტიკურად ურთულეს სივრცეში არსებობა არგუნა. მოთხრობაში კონკრეტული დრო არაა მითითებული, არც კონკრეტული ისტორიული პირები ჩანან, მაგრამ სრულიად ნათლად შეინიშნება, რომ ოსმალთა ინტენსიური შემოსევების პერიოდია, მე-16-17 საუკუნეები, როდესაც სამხრეთ საქართველოს ტერიტორიებს ოსმალთა იმპერია თანდათანობით იპყრობდა, ეუფლებოდა და ქართველი ერი სარწმუნოებრივი გადაგვარების საფრთხის წინაშეც აღმოჩნდა. წინაპართაგან ნაანდერძევი „მამული, ენა, სარწმუნოება“ ირღვეოდა და მათგან ორს ერთდროულად კარგავდა: მამულსა და სარწმუნოებას, რაც მესამე კომპონენტის დაკარგვის რეალურ მძიმე პერსპექტივას ამზადებდა. ამ ომების გამოძახილია მოთხრობა. მასში ძირითადად ჯავახეთის ციხე-ქალაქების თავდაცვითი ომები და ოსმალთა წინააღმდეგ ქართველი გმირთა თავდადებული ბრძოლებია ასახული.

მოთხრობაში აღწერილ ეპოქაში სამცხე-ჯავახეთს მხოლოდ ოთხი ციხე-სიმაგრეღა შემორჩენოდა და ოსმალთა წინააღმდეგ შეუპოვარ ბრძოლას განაგრძობდა. მოსახლეობის ნაწილი ვარძიას, თმოგვის ციხეს, ვანის ქვაბებსა და ხერთვისს შეხიზვნოდა, ნაწილს საერთოდ დაეტოვებინა ეს მხარე და სხვაგან, შედარებით უფრო მშვიდობიან მხარეში, ნასულიყო და იქ, მშობლიური კერიდან

შორს, მოეპოვებინა შედარებით მშვიდი ცხოვრება. ავტორი გვანჯდის ოთხივე ციხე-სიმაგრეში გამაგრებულთა მდგომარეობას, გვიამბობს ვანის ქვაბებში შეხიზნულთა შესახებ, რომლებიც საკმაოდ მრავალრიცხოვანნი იყვნენ, მათ შორის სასულიერო პირებიც. მათ უკვე საკვები შემოღეოდათ, ვერ მოესწროთ მეომართა საჭმლით უზრუნველყოფა, მეტიც, წყალიც აღარ ჰქონდათ. ამიტომ აქ მყოფნი ისე გაეხიზნათ, რომ მტერს ვერ შეენიშნა და ჰგონებოდა, რომ მცველები ისევ ბევრნი იყვნენ და მონასტერზე შეტევის განხორციელება ვერ გაებედათ; სასულიერონიც კი გახიზნულიყვნენ. ამ ამბავს საიდუმლოდ იმიტომ ინახავდნენ, რომ ერთი მხრივ, ვანის ქვაბებზე შეტევა არ განეხორციელებინათ, მეორე მხრივ, თვით ქართველებს საომარი პოზიციები არც ერთ ციხეში არ უნდა დაეთმოთ. ვანის ქვაბთა მისასვლელები კარგად იყო შენიღბული, რათა მტერს არ შეემჩნია ქართველთა საბრძოლო პოზიციები, ქართველებს მათი თავდასხმის თავიდან არიდება შესძლებოდათ. ძირითადი ლაშქარი თმოგვში იყო გამაგრებული, მთავარ დარტყმას თმოგვი იღებდა. აქ იყვნენ გამაგრებულნი ძლიერი მეომრები, რომელთაც ყველაზე მეტად უწევდათ მტრის მოგერიება. თმოგველმა მეომრებმა შენიშნეს, რომ მათი განზრახვა, გეგმა მტრისთვის ცნობილი ხდებოდა და დაეჭვდნენ, რომ ქართველ მებრძოლთა შორის გამცემი, მტერთან სიტყვის მიმტანი იმყოფებოდა. მიუხედავად დიდი სიფრთხილისა და დაკვირვებისა, დიდხანს ვერ გაირკვა გამცემის ვინაობა.

თმოგვის მეციხოვნეთა შორის იმყოფებოდა მჭედლის ვაჟი, შესანიშნავი მოისარი და მებრძოლი ბაქარი//ბაქაარი, რომელიც თავის ოსტატობას მოისრობაში ყველას აჩვენებდა და სხვებთან გაჯიბრებაც არაერთხელ სცადა. გამოჩენილი ვაჟკაცობის გამო მეფისგანაც კი დაუმსახურებია ჯილდო, ოქრო-ვერცხლით მოვარაყებული მშვილდი. ბაქარს გაეჯიბრა ვანის ქვაბებიდან გადმოსული ობოლი, დედისერთა ცისკარა, შთამბეჭდავი გარეგნობის ვაჟკაცი, რომელიც არავის ტოლს არ უდებდა და ძლიერ მებრძოლად ითვლებოდა. ბაქარისა და ცისკარას ორთაბრძოლა, რომელშიც ბაქარმა გაიმარჯვა, გახდა მათი დაპირისპირების საფუძველი და ცისკარა ორთაბრძოლის წაგების შემდეგ გადაიკარგა. ისე გადაიკარგა, რომ მეომართა შორის ეჭვიც აღიძრა იმის თაობაზე,

გამცემი ცისკარა ხომ არ იყო. მაგრამ მტკიცებულება ხელთ არ ჰქონდათ, მით უფრო, რომ ცისკარა ბაქაართან შებმის შემდეგ თმოგვში საერთოდ არც გამოჩენილა. იგი არც ვანის ქვაბებში უნახავთ, არც ოჯახმა იცოდა მისი ასავალ-დასავალი. მწერალი დეტალურად აღწერს ომის სურათებს, ოსმალთა შემოსევებს, ქართველთა თავდაუზოგავ ბრძოლებს სამშობლოს დასაცავად, რომელი ციხე-სიმაგრის მიდამოებში რამდენკაცციანი რაზმი იდგა, როგორ იყო განლაგებული და რა ხერხით წარმართავდნენ ბრძოლას. მეომრებს დახვეწილი ჰქონდათ თვალთვალისა და კონტროლის წესები და ხერხები, რაც საინტერესოდაა აღწერილი თხზულებაში. მწერალი ბატალური სცენების ხატვის ოსტატია, ისე წარმოსახავს ყოველივეს, თითქოს მკითხველის თვალწინ ცოცხლდებოდეს ბრძოლის სურათების ამსახველი მხატვრული ტილოები.

თმოგვის ციხე-სიმაგრეში გამაგრებულ მეომრებს სათავეში უდგას გამოცდილი რაინდი, ერთ-ერთი ბრძოლის შედეგად ცალთვალად დარჩენილი რატი, სამოცი წლის კაცი, მხედართმთავრული ნიჭით დაჯილდოებული პიროვნება. მისი გეგმა, ბრძანება შეუვალია, გამცემის პრობლემა ძლიერ აწუხებს, თავადაც ფრთხილობს და სხვებსაც სიფრთხილეს ურჩევს, ყველასგან ყურადღებით ყოფნას მოითხოვს. ჯავახეთის ბედი მის ხელთ აღმოჩნდა, იგი იდგა ქვეყნის იმედად, დარაჯად, როგორც ნაქცეული ლომი, რომელსაც ჯერ კიდევ ბასრი კბილი და ძლიერი ტორი აქვს. რატის საკუთარი შვილივით უყვარდა ჩინებული მოისარი ბაქაარი. მწერალი ისრის დამზადების ტექნოლოგიასაც გვაცნობს, რათა მკითხველს წარმოდგენა შეუქმნას, როგორი ისრებით იბრძოდნენ ქართველები.

თმოგვში გაჩენილი ეჭვის გამო, რომლის შესახებ ცისკარას დედამაც შეიტყო, ქალი შეაშფოთა და აღაშფოთა კიდევ; ქალი სოფლის ხალხმა თმოგველ მეომრებთან მიიყვანა. დედისეულ დახასიათებაში უმამოდ გაზრდილი ვაჟიშვილის ვაჟკაცობაც ჩანს და მარცხისადმი შეუგუებლობაც. მის სიტყვებში გამოსჭვივის მისი ხასიათი, სანამ არ გადახარშავს მარცხის სიმწარეს, მანამ არც გამოჩნდებაო, ხოლო თმოგვში იგი ფეხს არასოდეს დადგამს, რადგან მიაჩნია, რომ ორი ყოჩი ერთ გალავანში ვერ მოთავსდება.

ცისკარას შინ ელოდება ფეხმძიმე ცოლი, რომელიც ქმრის მსგავსად, მძიმედ განიცდის მის მარცხს და მოთქვამს. ცხოვრებისეულ ბრძმედში გამოდნობილ-გამონვრთნილი ციხისთავი რატი უსაყვედურებს ბაქარსაც იმის გამო, თუ რა სავალალო შედეგი მოიტანა ნაძლევზე ისრების ტყორცნამ, ციხეს მეომარი დააკლდა, ხოლო ერს შეიძლება შვილი, და ხალხსაც, ამ გაგანია ბრძოლების დროს რა დროის სანახაობები და ნაძლევის დადება მოუნდა, მით უმეტეს, ნამუსზე კაცის აგდება, თუ რატომ წააგო. ახლა კი არავინ იცის, როდის და როგორ გადმოხეთქავს მეომარი კაცის წყენა და ბოლმამ, რამაც ცოდვაც კი შეიძლება ჩაადენინოს, არ შეიძლებოდა სოფლის ღირსების ერთი ადამიანისთვის მინდობა და აკიდება.

მოთხრობაში დეტალურადაა აღწერილი თმოგვის ციხის სიახლოვეს ან ვანის ქვაბებთან გამართული ბრძოლები, რომელსაც მხედართმთავრობდა რატი, როგორ გაგზავნა ცხენოსანთა რაზმი, რომელიც ოსმალთა ბანაკს დაესხა თავს და გაანადგურა, ან კიდევ მოისართა რაზმი, რათა მტრისთვის არცერთი ციხე არ დაეთმოთ. მიუხედავად ამისა, ვერა და ვერ შეძლეს ვანის ქვაბებში თუნდაც ასი მეომრის შეყვანა. რატის არცთუ სასიამოვნო ამბები მოსდიოდა, ოსმალები ძალებს იკრებდნენ და ციხეებზე შესატევად ემზადებოდნენ. რატი ცდილობდა, რომ არ დაეშვა მტრის მცირემცირე რაზმების გაერთიანება და დიდ ძალად ქცევა, რაც ქართველებისათვის მძიმე შედეგს მოიტანდა. რატის ალაგურიდან მოტანილი ნახევრადდამწვარი წერილი გადასცეს, რომელიც ჯოლდაში დაბანაკებული ოსმალთა ფაშის კარვიდან წამოელოთ, მისი დანვა ვერ მოესწროთ. წერილში კი ეწერა, რომ თმოგვში ოსმალებს თავიანთი კაცი ჰყავდათ და ყოველთვის ეცოდინებოდათ ქართველთა ბანაკებში მიმდინარე მოვლენები, საომარი გეგმები და ურთიერთშეთანხმებით ადვილად შეძლებდნენ ქართველების დამარცხებას. ქართველებს თავზარი დასცა ამ ამბავმა - ციხეში ჯაშუშის ყოლამ, რაც უთუოდ გამოუსწორებელ შედეგს მოიტანდა. სწორედ ამ რთულ ვითარებაში ერთმანეთს შეხვდნენ რატი და ცისკარას დედა, რადგან მთელმა თმოგვმა ცისკარაზე მიიტანა ეჭვი. შთამბეჭდავია დედის სახე, ტრადიციული ქართველი ქალის სახე, რომლისთვისაც შვილის სახელი და სამშობლოს სახელი შეუვალია, შეუბილწავია, სამშობლო მისთვის წმინდათა

წმინდაა, ამიტომ თუ შვილი გამცემი, მოლალატე აღმოჩნდება, ცხადია, მისი თვალთახედვით, იგი სიცოცხლის ღირსი არ იქნება. მოითხოვა, რომ გაეშვათ, რათა თავადვე გამოეტანა განაჩენი. რატისა და კუმურდოელ ეპისკოპოსს გამართულ საუბარში ჩანს, რა მძიმე დრო დასდგომიათ ქართველებს და მოლალატეც შეპარვიათ, მისი ვინაობა მალე გაირკვა, იგი სომეხთა რაზმიდან აღმოჩნდა, რაც სომეხებმა ითაკილეს და თავიანთი რაზმის გაშვება ითხოვეს. ამის პარალელურად ცისკარას დედა სოფელ-სოფელ დადიოდა და შვილის გზა-კვალს დაეძებდა. მოთხრობის დასასრულს ასახულია დედა-შვილის შეხვედრა, რაც დედის მიერ შვილის მოკვლით დასრულდა, რადგან დედამ სიმართლე ჯერ არ იცოდა, რომ მისი შვილი არ იყო გამცემი, რის შემდეგაც მისი ცხოვრება ტრაგედიად გადაიქცა. ერთადერთი შვება ახლადდაბადებული შვილიშვილია, თუმცა, თვითონ შეიშალა. ბაქაარმა პასუხისმგებლობა ცისკარას ოჯახზე თავად იკისრა. მისი შთამომავლები ცისკარაძეებად იწოდებიანო, გვამცნობს მწერალი. ამგვარი შემზარავი სურათებითაა წარმოდგენილი ქართველთა ბრძოლები დამოუკიდებლობისათვის, ერთიანობისათვის, მიწა-წყლის შესანარჩუნებლად, რამაც ვერ გამოიღო სასურველი შედეგი, სამცხე-ჯავახეთის ციხე-სიმაგრეებს მტრები, ოსმალები დაეუფლნენ, რასაც გამაჰმადიანების პროცესიც მოჰყვა. საქართველოს ამჟამინდელი ვითარების კვალობაზე შეიძლება ვთქვათ, რომ ე.წ. ბორდერიზაციის პროცესი მაშინ დაიწყო, სხვა მხარეში, ძირძველ, ისტორიულ მესხეთში.

ზელიმხან მალრადის მოთხრობა ბევრ საფიქრალს აღძრავს და დიდ ტკივილს უტოვებს მკითხველს. დაისმის კითხვაც: რამ გამოიწვია სამხრეთ საქართველოს მხარეების, კლარჯეთის, ტაოს, შავშეთის, ერუშეთის, კოლას, არტაანისა და სხვა მხარეების დაკარგვა? ცხადია, პასუხი მოთხრობაში ნაწილობრივია გაცემული: ქართველთა სიმცირე, დანაწევრებულობა, ღალატი, სახელმწიფოებრივი მოვალეობის შეგნების სინაკლულე, წინა პლანზე „მე“ და არა „ჩვენ“..., რაც ქართული ეთნოსის თვითაღქმის მეტაფორითაა მკითხველისათვის მიწოდებული.

მკითხველისათვის კარგად ცნობილი პროზაიკოსის, ისტორიკოსის, გიორგი სოსიაშვილის თხზულებებმა, ტკივილიანი თემატიკის, იდეის, მიზანდასახულობის გამო, დიდი ხანია მიიქცია მკითხველის ყურადღება. მისი მხატვრული მემკვიდრეობის ძირითადი თემა სამაჩაბლოსთან დაკავშირებული პრობლემებია, რაზეც განსაკუთრებული გულისტკივილით, სისათუთითა და სიყვარულით საუბრობს და მკითხველსაც იმასვე აზიარებს, რასაც თვითონ განიცდის. გიორგი სოსიაშვილი თანამედროვე ქართული პროზის საუკეთესო წარმომადგენელია, რომელმაც თავისი ორიგინალური სიტყვიერი ნიმუშებით ქართულ მწერლობას უკვე ტომები შესძინა და ქართულ ლიტერატურაში მკვიდრი ადგილიც მოიპოვა. მის მოთხრობებსა და რომანებში მხატვრულადაა ასახული ქართული ეთნოსის თვითაღქმის მეტაფორა, რომელიც თავისი დადებითი და უარყოფითი კონოტაციით თვალსაჩინოვდება. „არავში“ (№27) გამოქვეყნებული მისი მოთხრობა „ბოთე“ წარმოაჩენს კოლონიური მდგომარეობისაგან დაჩაგრული და მთელი დანარჩენი სამყაროს წინაშე სრულიად მარტოკა დარჩენილი ჩვენი თანამემამულეების უმძიმეს მდგომარეობას, ფსიქოლოგიურ ტრავმას და კერძო ტკივილიდან საზოგადოებრივ აყვანილ ტრაგედიას ერთი ოჯახისა და მისი თანასოფლელების ცხოვრების კვალდაკვალ. საზოგადოდ, გიორგი სოსიაშვილის მოთხრობები და რომანები თანამედროვე ცხოვრების მხატვრული მატიანეა. საგანგებოდ უნდა აღინიშნოს, რომ ლიახვის ხეობაში, სოფელ დიცში დაბადებულ-გაზრდილი ავტორის მიერ დანახული და აღქმული გარემო უფრო მძიმე და ტკივილიანია, ვიდრე გარემოს თვალის დანახული. ეს მოთხრობა, როგორც მწერლის სხვა თხზულებები, აჩვენებს უდიდეს ნაციონალურ ტკივილებს, ეროვნული თავმოყვარეობის შელახვის მწვავე სურათებს და მათ კვალს პერსონაჟის ცნობიერებაზე.

„ბოთე“ დიცის ერთი მკვიდრის ოჯახის ისტორიას ასახავს, რაც განზოგადებულად მთელი სამაჩაბლოს სავალალო და ტრაგიკულ ხვედრს, და არამხოლოდ სამაჩაბლოს, არამედ საქართველოს დაკარგული ტერიტორიების ტრაგედიას და იქ მცხოვრებთა ხვედრს გვაცნობს. ისტორიულად კუთვნილი ტერიტორიების, საკუთარი მიწა-წყლის, სახლ-კარის ძალადობრივად წართმევა

„უცხო“ მიერ „ჩემის“ მითვისების ფიზიკური და ფსიქოლოგიური ტრავმა არსენასა და მისი ოჯახის, მისი მეზობლების ფონზე რეალისტურად, თითქმის დოკუმენტურადაა აღწერილი. მოთხრობაში ნაჩვენებია ქართულ-ოსურ-რუსული ურთიერთობები და დაპირისპირებები, რუსული უხეში დამპყრობელი ძალის გამოვლინება ე.წ. ბორდერიზაციით, რაც უსახლკაროდ ტოვებს ე.წ. სასაზღვრო ზოლად ქცეული სოფლის მცხოვრებ მოსახლეობას. აქ ოსმალთა ე.წ. ბორდერიზაცია შეცვლილია რუსულ-ოსურით. აგრესორის მიზანმიმართულმა ნეგატიურმა ზემოქმედებამ, მის მიერ მძიმე ფიზიკური ძალის გამოყენებამ პოსტსაბჭოთა სივრცეში სრული ძალაუფლების შესანარჩუნებლად, უმძიმესი დალი დაასვა ადგილობრივი მოსახლეობის ტრადიციულ ყოფას. ფიზიკურად და ფსიქოლოგიურად რთულ ვითარებაში მყოფი პერსონაჟის ტრაგედიას ოჯახური ტრაგედიაც დაემატა.

„ბოთეს“ თხრობა პირველ პირში წარმართება, მისი პერსონაჟი, არსენა, თვითონ გვიამბობს თავისი ოჯახის ისტორიას, როგორ გაიზარდა თავის ორ ძმასთან ერთად ქოხში უმამოდ, ობლობაში, გაჭირვებაში; მამა კარგად არც ახსოვდა, ომში წავიდა და უგზო-უკვლოდ დაიკარგა. როგორც თავად ამბობს, ქოხიდან გამოსულმა კაცმა თავისი ოფლით ისეთი უზარმაზარი სახლი წამოჭიმა, რომ შორიდან ანათებდა და მთელ სოფელში გამოირჩეოდა. სახლი საგანგებოდ შერჩეული აგურით ააგებინა თავისი საქმის მცოდნეს, სომეხ სარქისას. გაზაფხულზე გადახურა კიდეც. მოაწყო, გაალამაზა. დაოჯახდა, ვაჟიშვილიც შეეძინა და კარგადაც აღზარდა, მაგრამ ქალაქელი ქალი შეირთო და ახალგაზრდებმა სოფელში ცხოვრება აღარ ინდომეს. არსენა როგორ არ შეეცადა მის გადაბირებას, რომ დაებრუნებინა სოფელში, მაგრამ ამაოდ. ნაწარმოების დასაწყისში მონიშნულია მიტოვებული სახლკარის ხვედრი, კლიტედადებული სახლები, რომელთა დანახვა გულს უწუხებდა. ენიშნებოდა, თავადაც ხომ იგივე არ ელოდა და განიცდიდა. მისი ეს განცდები წინასწარმეტყველური აღმოჩნდა. ყველაფერი იმით დაიწყო, რომ მწვავე სატკივარი და ტრაგედია სხვა მხრიდან დაატყდა თავს. ჯერ მეუღლე ლოგინად ჩავარდა, წნევამ ორჯერ დაარტყა, ცალი მხარე წაართვა, ვითარება სავალალო იყო. მოსავლელი გახდა, ენას ვერ იმორჩილებდა და ვერ

ლაპარაკობდა. დედა შვილმა წაიყვანა ქალაქში. დარჩა არსენა მარტოკა, სხვა რამდენიმე მეზობელთან ერთად. მწერალმა აჩვენა ის ტრაგედია, რაც სოფლის მცხოვრებთა ცხოვრებაში დამკვიდრდა, სოფელში სულ ხუთიოდე კაცი დარჩა და მთელი სოფლის ძროხებს უვლიდნენ, ბალახს უთიბავდნენ, უპატრონოდ არ ტოვებდნენ. მაგრამ განა ეს დიდხანს შეიძლებოდა გაგრძელებულიყო? ოსებმა მეზობლის სახლი გადაბუგეს, რაც ოსებმა დააკლეს, რუსებმა შეუთავეს. სადაა სამართალი! გასდით და რა უნდა ქნა! მსჯელობს არსენა და თავისი სოფლის ზეცას გაჰყურებს, რომლის ტავზე ღრუბლები გროვდება. ფიქრობს უპატრონოდ მიტოვებულ სახლებზე, სოფელზე, დარჩენილ მეზობლებზე. ყველაზე ახლო ჭირისუფალი მისი ძალღი იყო, რომელიც შვილმა მოუყვანა და სახელიც მანვე უწოდა, ბოთე დაარქვა. მხოლოდ ეს ძალღი იყო არსენას მესაიდუმლე, დარდის მონაწილე და გამზიარებელი. 2008 წლის ომი კი, მართალია, რამდენიმე დღეში დამთავრდა, მაგრამ მერე დაიწყო, რაც დაიწყო. თავდაპირველად რომ ე.წ. საზღვრები გაავლეს, რუსები მას ყოველდღე ცვლიდნენ, დადგა ე.წ. ბორდერიზაციის ეპოქა! ერთ დღესაც ეკლიანი მავთულხალრთები ხელახლა გაავლეს რუსებმა და მთელი მინდვრები, ბალ-ვენახები მავთულხალრთებს მიღმა დარჩა. გაღმა დარჩა არსენას ჩაყრილი და მოვლილი ბაღები, ვენახები, რომელთაც შეჭხაროდა, უვლიდა, ეამაყებოდა. დროდადრო ადიოდა „საზღვართან“ და თავის ბაღებს გულმოკლული გასცქეროდა, სიცოცხლე აღარაფრად უღირდა. ბაღე-ვენახს დარდობდა და ყველაზე დიდი უბედურება წინ იყო, მთავარი სადარდელი წინ ელოდებოდა. მეუღლე უარესად გახდა და სოფელში ჩამოიყვანეს, აღარაფერი ესმოდა, ლოგინს მიჯაჭვულს აღარც ენა და აღარც თვალები ემორჩილებოდა. სიკვდილი კარს იყო მომდგარი, როდესაც ამაზე დიდი ტრაგედია დაატყდა თავს. მავთულხალრთების ღობეს რუსები მოადგნენ რუკებით, დაიწყეს მიწის ზომვა და ბოლოს არსენა ფაქტის წინაშე დააყენეს: თქვენი სახლი ჩვენს ტერიტორიაზეა მოხვედრილი, დაშალეთ და სამ დღეში დაცალეთ მიწა-წყალიო. ეს ამბავი მეხის გავარდნას ჰგავდა მისთვისაც და მეზობლებისთვისაც. როგორ შეიძლებოდა უზარმაზარი სახლი დაეშალა და გადაეტანა! ან კი რამედ უღირდა სახლის დაშლა-გადატანა, როდესაც

ფეხქვეშ ყველაფერი ერთბაშად გამოეშალა! ეს უბედურებაც უნდა გადაეტანა.

მართალია, მწერალმა არსენას პირადი, ოჯახური ტრაგედია წარმოაჩინა, მაგრამ ეს იყო მთელი იმ სოფლის სატკივარი და სადარდელი, იგი მთელი საქართველოს ე.წ. ბორდერიზაციის სურათს ასახავს. ე.წ. ბორდერიზაცია ტერიტორიის ფიზიკურ გაყოფასთან ერთად ადგილზე მცხოვრები მოსახლეობის, მათ შორის, ოჯახის წევრებისა და ნათესავების დაშორებასაც იწვევს. პროცესი განსაკუთრებით მტკივნეულია ადგილობრივი მოსახლეობისათვის, რადგან მათ სახლ-კარისა და სახნავ-სათესი მიწების დატოვება უწევთ. მაგრამ მწერლის მიზანი მხოლოდ ეს არაა. ამას სხვა ტკივილი და უსამართლობა ახლავს. ახლად გავლებული მავთულხლართების შესახებ ქართული საზოგადოება, ძირითადად, სხვადასხვა საინფორმაციო საშუალებით იგებს. ეს პროცესი ქართულ საზოგადოებაში დაუცველობის, გაურკვეველობისა და უიმედობის განცდებს წარმოშობს, რაც მთელი ერის ტრაგედიას გვითვალისწინებს. ამ ტრაგედიის ერთ-ერთი მიზეზი ისიცაა, რომ მოსახლეობამ არ იცის, ე.წ. საზღვრის მონიშვნას და შემოსაზღვრას რუსული სამხედროები შემდეგში კიდევ როდის გადანყვეტენ, კიდევ როგორ და როდის გაგრძელდება ე.წ. ბორდერიზაციის პროცესი.

ე.წ. ბორდერიზაცია კონფლიქტის ერთ-ერთი გამოვლინებაა და დაპირისპირებული მხარის სტრატეგიის ნაწილად აღიქმება. მოთხრობაში არაა დასმული კითხვა, - ვერც იქნებოდა, - თუ რა ფაქტორებთან არის დაკავშირებული ე.წ. ბორდერიზაციის სიხშირე და გააქტიურება. მაგრამ ჩანს, თუ ვის ინტერესებშია ქართული საზოგადოების არასტაბილურ, დაუცველ მდგომარეობაში ყოფნა, რაც აშკარა ემოციურ ფონს ქმნის ნაწარმოებში, რაც უზუსტესად არის ასახული არსენას მაგალითზე, მის განზოგადებულ სახეზე, და კონფლიქტის მეორე მხარის, - ეს დაკონკრეტებულია მოთხრობაში და ისედაც არ იყო ძნელი მისახვედრი, ესაა რუსეთი, - საინფორმაციო ომის ნაწილი.

მოთხრობაში ის კითხვაც შეიძლება ამოვიცნოთ, შეუძლია თუ არა მასმედიას, თავისი ქმედებით ე.წ. ბორდერიზაციით დაზარალებული მოსახლეობის პრობლემები გააშუქოს და რა დოზითაა

იგი შესაძლებელი. მოთხრობაში იმაზეც მახვილდება ყურადღება, რომ დასავლურ საჯარო სივრცეში საკუთრივ ქართულ თუ კავკასიურ პრობლემასთან მიმართებით დამკვიდრებულია არაობიექტური შეხედულებებიც, თუმცა, კონფლიქტთან დაკავშირებული მრავალმხრივი სირთულეების გამო ამგვარ რეალობაში ჟურნალისტური საქმიანობა რთულიცაა და საპასუხისმგებლოც, მეტიც შეიძლება ითქვას, უცხოელი და ქართველი ჟურნალისტების მიერ კონფლიქტურ რეგიონში უსულგულო დამოკიდებულებით, მხოლოდ მოჩვენებითი დამკვირვებლის სტატუსით რეპორტაჟების მომზადება სიცოცხლისათვის სარისკოცაა. მათი მიზანი ისაა, რომ მსოფლიოს აუწყონ იმ უსამართლობის შესახებ, რაც სამაჩაბლოში ხდება. საამისოდ შეიძლება დავიმონმოთ ჟურნალისტების საოცრად გამაღიზიანებელი საუბარი არსენასთან. სახლკარის დაკარგვა არ აკმარეს და ეკითხებიან, ორიოდ სიტყვით გვითხარით, თქვენი სახლიც იქით რჩება და რას ფიქრობთო. არის ვითარება, როდესაც კითხვის დასმა არ ეგების! სავალალოა, რომ მასმედიის წარმომადგენლებმა ეს არ იციან! არც ეთიკური ნორმები, არც ადამიანისადმი თანაგრძნობის სურვილი!

ერთადერთი, რაც არსენამ ითხოვა, ის იყო, რომ მძიმე ავადმყოფი ცოლისთვის სიკვდილი მაინც ეცლიათ. ესეც არ შეუსრულეს, იძულებულნი გახდნენ, ავადმყოფი ქალი არსენას ბიძაშვილის სახლში გადაეყვანათ, იქ გარდაიცვალა, სხვისი სახლიდან გაასვენეს, ბიძაშვილის ცოლმა დაატირა კიდეც, რა იქნებოდა, რომ საკუთარი სახლში დაეტირებინე უკანასკნელად შენს ქმარშვილსო. და სოფელში ახალი სასაფლაოც გაჩნდა, პირველი არსენას ცოლი დაიკრძალა იმ სასაფლაოზე, სადაც დაქვრივებული არსენა ხშირად მიდიოდა და გარდაცვლილს ფიქრში ესაუბრებოდა. ის ტკივილიც განიცადეს, როგორ გაჰქონდათ მისი სახლიდან უცხო ქვეყნის წარმომადგენლებს სხვადასხვა ნივთი, თუმცა ამს ვინლა დაეძებდა!

პრობლემა, რომელიც გიორგი სოსიაშვილმა დასვა მოთხრობაში, საქართველოს ეროვნული ტრაგედიაა, რაც შეიძლება განისაზღვროს, როგორც თანამედროვე კოლონიური ძალაუფლების დამანგრეველი შედეგი ქვეყნის განაპირას მდებარე კუთხისათვის,

პერიფერიისათვის. ამიტომ, როგორც ვნახეთ, მოთხრობის პერსონაჟიც საკუთარ თავს დასავლური სამყაროსაგან გამიჯნულად მიიჩნევს, რადგან მისი სატკივარი და ტრაგედია რეპორტიორს თუ ჟურნალისტს მხოლოდ საინფორმაციოდ სჭირდება, მისი თანაგრძნობა ადგილობრივი მცხოვრებლების მიმართ არ შეინიშნება, ე.ი. მათი სიტყვა და საქმე სხვადასხვაა; ეს ისტორიულად ცნობილი „საქმე სიტყვიანი და სიტყვა საქმიანი“ რომ არაა, დიცის მკვიდრმა, რომელიც რუსის მესაზღვრეებმა მომაკვდავ ცოლთან ერთად საკუთარი სახლიდან გამოაძევეს, ძალიან კარგად იცის. ამ ფაქტის კონსტატაციით მწერალი შეეცადა მკითხველისათვის ეჩვენებინა ძლიერი, მდიდარი და ეგოცენტრული სამყაროს ცდომილება, რასაც ქართული ანდაზა ზედმინევნით ზუსტად გამოხატავს: „სხვისი ჭირი - ლობეს ჩხირი“. ე.წ. ბორდერიზაცია და გამოყოფა ხაზებთან საქართველოში კონფლიქტების გაშუქება ერთმანეთს დაცილებულია, მხოლოდ რეპორტაჟის მომზადება არ არის საკმარისი, მოქმედებაა საჭირო, რაც ჟურნალისტებს, რა თქმა უნდა, არ ხელენიფებათ, მაგრამ არც თავიანთი მომზადებული მასალის გადაცემის შედეგი აინტერესებთ. ადგილობრივი მოსახლეობის მიმართ თანაგრძნობა და დახმარების სურვილი არ უჩნდებათ, დიცის დაქვრივებული სივრცე, ადამიანური ფაქტორი მათ ნაკლებად აღელვებთ, რობოტულ რუტინას არიან მიჩვეულთათვის მთავარი მოვალეობის შესრულებაა. ან კი რა შეუძლიათ, აქვთ კი რაიმე საქმეში ჩარევის უფლება, მისცემენ მეტროპოლიის წარმომადგენლები რაიმეს გადანყვეტის საშუალებას, თუნდაც საამისო სურვილი ჰქონდეთ? რა თქმა უნდა, არა. ამას პერსონაჟები ძალიან კარგად აცნობიერებენ.

მწერალმა არსენას კიდევ ერთი სადარდელი გვამცნო, რასაც სიმბოლური მნიშვნელობა ენიჭება. მომავალ წელს ის მერცხლები, რომლებსაც მისი სახლის სხვენში ჰქონდათ ბუდე, - მოთხრობაში ეს ბუდე სიმბოლურ ფუნქციას თვალსაჩინოდ იძენს, - სად მიფრინდებოდნენ. შვილი, ირაკლი, ამშვიდებდა, რომ მერცხლები თავიანთ კერას არ მიატოვებდნენ, მაგრამ სადღა იყო კერა! არსენასა და მის მეზობლებს აღარ ჰქონდათ კერა! მერცხლებს საიდანღა ექნებოდათ? ამას ძალის დაკარგვაც დაემატა, ბოთე დაიკარგა! ხან სად ეძებდა მამა-შვილი, ხან სად, მაგრამ ახლომახლო ვერ

იპოვეს. არსენამ ე.წ. ბორდერიზაციის შედეგად გაღმა დარჩენილი სახლისკენ გაიხედა და იქითკენ გაეშურა. მავთულებს მიღმა სახლთან ძალღი შენიშნეს, თავით სახლისკენ, რის გამოც ვერ დაინახეს მისი გამომეტყველება. დაძახებაზე არ გამოეპასუხა, არც ინძრეოდა. კენჭი ესროელს, მაგრამ ბოთეს არც მამა-შვილის ხმა გაუგია და არც კენჭის სროლა უგრძენია. მოთხრობის ბოლოს ვრწმუნდებით, როგორი კონტრასტულია ძალღის სახელი თვით ძალღის ბუნებასთან, რომელმაც სიცოცხლე პატრონის ნაამაგარ სახლთან დაასრულა. ესეც ალეგორიული მისიის მატარებელია.

დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, რომ „არავმა“ თანამედროვე საქართველოს ლიტერატურული ცხოვრება ასახა, შეეხმიანა ჩვენი ქვეყნის სატკივარს, ადამიანის არსისა და დანიშნულების პრობლემას, სამყაროში ქართველი ერისა და გეოპოლიტიკურად უმნიშვნელოვანეს ადგილას მდებარე საქართველოს სახელმწიფოს კუთვნილი ადგილის დამკვიდრების ურთულეს პროცესს. როგორც ეს მცირე განხილვაც მოწმობს, ჟურნალმა თავისი ადგილი დაიმკვიდრა, რადგან მასში გამოქვეყნებული თხზულებები, უმეტესობა მაინც, ქართული ლიტერატურის ისტორიის კუთვნილება გახდება და მოლოდ მიმდინარე ლიტერატურულ პროცესებში არ ჩარჩება.